

Nagrađena dela – naučni i stvaralački doprinos razvoju sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite

Povodom Dana Jugoslovenske narodne armije savezni sekretar za narodnu odbranu, general armije Nikola Ljubičić, dodelio je nagrade »22. decembar« petnaestorici autora čija su dela ocenjena kao najuspešnija u 1981. godini. To je priznanje autorima najboljih ostvarenja iz oblasti vojne teorije i ratne veštine, društvenih nauka, tehničkih nauka, medicinsko-bioloških nauka, pronalazaštva i tehničkih unapređenja i za naročite uspehe u rukovođenju i komandovanju jedinicama.

Iako se dodeljuje svake godine, nagrada »22. decembar« za autore nagrađenih dela u protekloj godini predstavlja posebno priznanje, jer im je dodeljena u jubilarnoj 40-godišnjici naše revolucije i rođenja Jugoslovenske narodne armije.

Nagrade su dobili:

①. Iz oblasti vojne teorije i ratne veštine, general-pukovnik u penziji dr inž. Zlatko Rendulić, za knjigu Naučno-tehnički progres i naoružanje, i general-pukovnik Nikola Pejnović, za članak Metodološki pristup istraživanju Titovog vojnog dela;

②. Iz oblasti društvenih nauka, Slavko Odić za knjigu Desant na Drvar;

③. Iz oblasti tehničkih nauka, pukovnik Josip Osojnik, dipl. inž. arh., i Slobodan Nikolić, dipl. inž. arh., za autorski rad na Projektu novog objekta Vojnomedicinske akademije; i mr Vladimir Nešković, potpukovnik, mr Petar Vasović, potpukovnik, i Pavle Zafir, dipl. inž., za uspešnu realizaciju prototipa Artiljerijskog računarskog sistema;

4. Iz oblasti medicinsko-bioloških nauka, prof. dr Vladimir Vojvodić, pukovnik, za knjigu Toksikologija bojnih otrova, i prof. dr Milinko Jovičević, pukovnik, za knjigu Psihološki stres u ratu;

5. Iz oblasti pronalazaštva i tehničkog unapređenja, pukovnik Ljubomir Gruborović, dipl. inž., za uspešnu realizaciju Projekta aviona »G-4«;

6. Za izuzetan uspeh u rukovođenju i komandovanju, general-major Anton Lukežić, rezervni kapetan Dimitar Pečinski, pukovnik Alojz Škufica i pukovnik Marinko Vukosavljević.

Ovo najviše priznanje saveznog sekretara za narodnu odbranu nagrađenima je na prigodnoj svečanosti, održanoj 16. decembra 1981. godine u Domu JNA u Beogradu, uručio načelnik Generalštaba JNA admiral Branko Mamula.

Komisija za izbor i predlaganje nagrada »22. decembar«, u sastavu: general-pukovnik Ilija Radaković, predsednik, pukovnik dr Ratko Milojević, sekretar, general-major Dušan Radanović, pukovnik prof. dr Miroljub Kušić, pukovnik Ilija Nikezić, pukovnik dr Milan Vučinić i potpukovnik dr Vuk Obradović, predložila je za ovo visoko priznanje one autore čija dela i uspesi predstavljaju naučni i stvaralački doprinos ne samo razvoju oružanih snaga već sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u celini. Neke najizrazitije ocene u tom doprinosu nagrađenih dela prenosimo iz obrazloženja komisije.

*

Knjiga Naučno-tehnički progres i naoružanje, autora general-pukovnika u penziji dr Zlatka Rendulića, tematski pripada grupi, u nas vrlo retkih, dela interdisciplinarnog karaktera i podjednako predstavlja značajan doprinos razvoju vojne misli u oblasti ratne veštine i vojno-tehničkih naučnih disciplina. Autor polazi od temeljnog stanovišta neophodnosti stalnog usklađivanja vojne teorije i prakse sa aktuelnim nivoom borbene tehnike i uspeva da u svom delu argumentovano dokaže: prvo, direktnu zavisnost između opšteg naučnotehničkog progressa i razvoja naoružanja i, drugo, savremeni nivo sredstava i sistema klasičnog (konvencionalnog) naoružanja, perspektive razvoja i moguće implikacije na karakter i način vođenja rata. Ne gubeći nijednog trenutka iz vida naše uslove, autor ističe one činjenice koje, proistekle iz međuzavisnosti tehničkog faktora i načina vođenja borbe, imaju značaj sa stanovišta naše koncepcije opštenarodne odbrane.

Interdisciplinarna po svom sadržaju, jasna i lako razumljiva, ta knjiga može da koristi ne samo vojnim i tehničkim stručnjacima

nego i širokom krugu čitalaca angažovanih na zadacima izgradnje naših oružanih snaga i sprovođenju koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

*

Članak *Metodološki pristup istraživanju Titovog vojnog dela*, autora general-pukovnika Nikole Pejnovića, objavljen u »Vojnom delu« br. 4/81, iako nevelikog obima, svojom aktuelnošću, tematikom, metodom i nivoom obrade osnovnih pitanja, čini vredan teorijsko-metodološki doprinos u oblasti ratne veštine. Rad pledira na potpunije i suptilnije istraživanje Titovog doprinosa vojnoj nauci i ratnoj veštini. Aktuelizira jedno za nas bitno teorijsko, doktrinar-no i praktično pitanje: kako našu savremenu vojnu misao i praksu argumentovanije osnovati na Titovom vojnom delu. U tom pogledu, vidljive su dve veoma značajne teorijsko-metodološke sugestije autora:

Prvo. Tito nije profesionalni vojnik u užem značenju tog pojma, već revolucionarni stvaralac, čije je vojno delo samo jedan od elemenata njegove velike revolucionarne sinteze. Stoga se u istraživanju Titovog vojnog dela mora polaziti od najšireg društvenog, revolucionarnog, političkog i vojnog konteksta. Tito nije isključivo ni samo teoretičar ni samo praktičar, već i jedno i drugo istovremeno i uporedo. Teoriju nije stvarao kabinetski, već pre svega kao anticipaciju praktičnog delovanja. Njegovo vojno delo je dijalektička sinteza teorije i prakse.

Drugo. U istraživanju Titovog vojnog dela, kao osnove naše vojne nauke i ratne veštine, moramo se truditi da što pouzdanije rekonstruišemo Titov metod rešavanja vojnih problema. Upravo nam to mora služiti kao putokaz kako se u različitim objektivnim i subjektivnim okolnostima otkriva istorijska istina i donosi optimalna odluka.

Članak je izvanredno uspeo primer koji pokazuje kako se može na malom prostoru ostvariti sinteza vrhunskih teorijskih metodoloških ostvarenja. Stoga se može zaključiti da ovaj tekst može poslužiti kao izuzetno uspešno teorijsko-metodološko polazište u istraživanju Titovog vojnog dela u kontekstu istraživanja Titovog doprinosa savremenom socijalizmu i marksističkoj nauci, o čemu inače postoji projekt opštejugoslovenskog značaja.

*

Knjiga *Desant na Drvar*, autora Slavka Odića, kako po svojoj temi tako i po sadržaju, predstavlja delo ogromnog značaja za našu

istorijsku nauku, za dalje i produbljenje izučavanje NOR-a i za objektivne ocene njegovih najznačajnijih događaja i bitaka, među kojima posebno mesto pripada drvarskoj operaciji. Decenijama dug, naporan, metodološki uspešno usmeren, sa uzornom istraživačkom strašću ostvaren, taj rad autora rezultirao je u delu koje po bogatstvu činjenica, po načinu njihovog predstavljanja i dokumentovanja, po valjanosti njihove selekcije, po objektivnosti kojom se autor odnosi prema utvrđenim činjenicama, po broju kompetetnih izvora iz kojih je crpeo utvrđene činjenice, daleko prevazilazi sva dosadašnja ostvarenja koja se odnose na drvarsku operaciju.

Ostvareno na takav način i sa takvim rezultatom, delo predstavlja kompletnu riznicu relevantnih činjenica za dalja teorijska uopštavanja o drvarskoj operaciji, koja, s obzirom na ciljeve koje je neprijatelj u njoj nameravao da ostvari (likvidiranje druga Tita i Vrhovnog štaba) po načinu njenog izvođenja i po tome kako je okončana, nema samo istorijski već i savremeni značaj.

*

Idejni projekat objekta Vojnomedicinske akademije, autora puikovnika Josipa Osojnika, dipl. inž. arh., i koautora Slobodana Nikolića, dipl. inž. arh., monolitno je rešenje sa preko 5.000 prostorijskih, kombinovanog montažnog sistema, koji do sada za tu vrstu objekata kod nas nije primenjivan. Step en obrade prostorijskih prilagođen je osnovnim namenskim funkcionalno-estetskim merilima. Primene su pretežno prirodne vrste materijala, kao i ostali materijali dugotrajne vrednosti sa savremenom tehnologijom ugradnje. To je najpovoljnije rešenje sa stanovišta arhitektonskog oblikovanja, funkcionalnosti i ekonomičnosti. Konceptijski i izvedbeno, objekat obuhvata nekoliko delatnosti: naučno-istraživačku, nastavnu, društveno-rekreacionu i sektor lečenja. Autori su maksimalno iskoristili prirodne elemente lokacije VMA i tako oblikovali objekat da sa okolnim terenom čini logičnu estetsku celinu kao monumentalna i dominantna građevina.

Nema mnogo primera u svetu da su bolnice te veličine i kapaciteta rešene u monolitnom objektu, a još su ređi primeri da su u jednoj zdravstvenoj ustanovi integrisani skoro svi vidovi zdravstvene delatnosti sa svim neophodnim pratećim službama.

*

Artiljerijski računarski sistem je prvi digitalni računarski sistem za upravljanje artiljerijskom vatrom koji je samostalno realizovan u našoj zemlji, a idejni nosioci te realizacije bili su: mr Vla-

dimir Nešković, potpukovnik, mr Petar Vasović, potpukovnik, i Pavle Zafir, dipl. inž. Razvijen je sa ciljem da se postojeći uređaji zamene savremenijim tehničkim sredstvima koja će omogućiti veću brzinu reagovanja artiljerije, kao i efikasniju artiljerijsku vatru.

Za ostvarenje tog ambicioznog zadatka stvorena je složena koordinacija niza stručnjaka JNA i privrednih organizacija. Na čelu cele te organizacije od ideje do prototipne realizacije vrlo uspešno je stajao mr Vladimir Nešković, potpukovnik. Rešavanje balističkih problema sistema, prenos podataka i verifikaciju preuzeo je sa svojim stručnim timom mr Petar Vasović, potpukovnik, a Pavle Zafir, dipl. inž., neposredno je radio na razvoju elemenata sistema.

Prototip računarskog sistema rešio je u predviđenom roku sve postavljene taktičke i tehničke zadatke. To je vrlo složen sistem od nekoliko međusobno udaljenih podsistema, od kojih svaki sadrži više složenih elektronskih sredstava. U celini, artiljerijski računarski sistem predstavlja značajno tehničko dostignuće u oblasti automatizovanih sistema za komandovanje.

*

Knjiga *Toksikologija bojnih otrova*, autora pukovnika prof. dr Vladimira Vojvodića, predstavlja značajan prilog našoj vojnomedicinskoj i uopšte medicinskoj literaturi. Ona je pogodna za stručno usavršavanje i osposobljavanje šireg kruga ne samo zdravstvenih radnika već i svih učesnika u protivhemijskoj zaštiti, kao i vojnih starešina. Istovremeno, to je neophodan udžbenik za edukaciju specijalista i naučnoistraživačkih radnika eksperimentalnog i kliničkog profila u oblasti toksikologije uopšte, a posebno bojnih otrova. Po svom sadržaju, nameni i načinu obrade, knjiga »Toksikologija bojnih otrova« predstavlja izuzetan doprinos vojnostručnom osposobljavanju za odbranu i zaštitu od hemijskog oružja.

Knjiga *Psihički stres u ratu*, autora pukovnika prof. dr Milanke Jovičevića, popunila je prazninu u toj vrsti medicinske literature. U toj knjizi, autor obrađuje uticaj ratnih opterećenja na psihički život, zdravstveno stanje i ponašanje ličnosti u ratnim i drugim vanrednim situacijama. U tom kontekstu, u knjizi su obrađeni problemi motivacije i borbenog morala u ratu, doživljavanja straha i panike, kao i načini savlađivanja tih duševnih stanja. Autor je uložio ogroman napor u sakupljanju materijala za obradu sadržaja svoje knjige, koji obuhvataju originalne vojno-političke i vojnosanitetske dokumente, razna uputstva, naredbe, dnevnike boraca i ratnih rukovodilaca, što predstavlja vredan izvor za razmatranje određenih as-

pekata ljudskog faktora kao odlučujućeg činioca oružane borbe i otpora uopšte, a naroda Jugoslavije u NOR-u posebno.

U toj knjizi autor ukazuje na prisutnost, relativnu učestalost i veliku važnost neprilagođenih oblika ponašanja i psihičkih poremećaja i kod boraca NOR-a, ali on je vodio računa da se ta iskustva mogu koristiti u pripremama i osposobljavanju svih struktura društva u zaštiti mentalnog zdravlja ličnosti, održavanju psihičke stabilnosti, motivacije, razvijanja i podizanja borbenog morala u opšte-narodnoj odbrani.

*

Pukovnik Ljubomir Gruborović, dipl. inž., uspešno je rukovodio svim fazama realizacije *Projekta aviona »G-4«*. Originalna rešenja i tehnička unapređenja koja je pukovnik Gruborović uneo u razvoj i prototipnu proizvodnju u najvećoj meri su doprinela da taj avion postane naše uspešno rešenje. Avion je položio sve testove na zemlji i u letu.

Koristeći svoje bogato iskustvo, pukovnik Gruborović je u toku prototipne proizvodnje aviona dao niz tehnoloških inovacija, koje su poboljšale kvalitet aviona i omogućile da se proizvodnja prototipa, a naročito probne partije, odvija u predviđenim rokovima uz sređenu tehničku i tehnološku dokumentaciju.

Zbog toga dodeljena nagrada je priznanje pukovniku Gruboroviću u prvom redu za uspešnu realizaciju ovog projekta, ali i za njegov ukupan dosadašnji rad na području pronalazaka i tehničkih unapređenja.

*

Rezervni kapetan *Dimitar Pečinski* je veoma aktivan društveno-politički radnik u svojoj opštini, posebno u radu rezervnih vojnih starešina, zbog čega je biran u rukovodstva više društveno-političkih i društvenih organizacija opštine.

S obzirom na njegovu solidnu vojnostručnu osposobljenost, veoma uspešno obavljanje starešinskih dužnosti, kao i društvenu aktivnost u realizaciji koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozastite, Pečinski je uzdignut na ratnu komandnu dužnost.

Stalnom brigom i korektnom saradnjom sa opštinskim organima uspeo je da obuku svoje jedinice i njenu pripremljenost za izvršavanje zadataka podigne na znatno viši nivo. Sve je to uticalo da je borbena gotovost njegove jedinice po svim elementima, vrlo dobra i da spada u red najboljih jedinica. To je potvrđeno i na izvedenoj mobilizacijsko-taktičkoj vežbi.

Pukovnik *Alojz Škufica* poseduje odlične organizatorske sposobnosti, umešnost u planiranju i odlučnost u izvršavanju zadataka, što mu omogućuje postizanje natprosečnih rezultata u svakodnevnom radu. Takav njegov rad i drugi lični kvaliteti obezbeđuju efikasnost organa kojima rukovodi u izvršavanju najsloženijih zadataka.

Pukovnik *Škufica* se ističe kao vrlo uspešan organizator i koordinator saradnje sa strukturama van JNA u izgradnji sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Svojim radom mnogo doprinosi usavršavanju i osposobljavanju za zaštitu i samozaštitu u svojoj sredini, kao i izgrađivanju moralno-političkog jedinstva, dajući izuzetan lični doprinos jačanju borbene gotovosti Armije.

*

General-major *Anton Lukežić* spada u red starešina koji na svim dužnostima koje obavljaju u JNA postižu natprosečne rezultate. U složenim uslovima vršenja dužnosti, kao starešina i komandant, pokazao je izuzetne kvalitete i sposobnosti da vlada situacijom, da je odgovorno i pravilno procenjuje, da blagovremeno reaguje i da se orijentiše na izvršavanje ključnih zadataka. Njegov vojnički kolektiv je čvrst, homogen i dobro organizovan, čija je borbena gotovost u svim elementima na visokom nivou i u stalnom je usponu. Takav kolektiv se odlikuje čvrstim moralno-političkim jedinstvom i razvijenim političkim osećanjem zajedništva, čemu je *Lukežić* dao poseban lični doprinos.

Razvijajući visok kvalitet rada u sistemu rukovođenja i komandovanja, kreativnošću, umešnošću, planskim i upornim radom i visokim stepenom odgovornosti, general *Lukežić* uspeva da svoje jedinice za kratko vreme dovede u punu borbenu gotovost. Ima posebno razvijen smisao i organizatorske sposobnosti za saradnju i koordinaciju sa strukturama van JNA i u toj saradnji je dao značajan doprinos.

*

Pukovnik *Marinko Vukosavljević* je umešnim, planskim i efikasnim rukovođenjem i komandovanjem postigao izvanredne rezultate na unapređenju borbene gotovosti svoje jedinice. Sistem rukovođenja i komandovanja u njegovoj jedinici karakterišu visok stepen organizovanosti u radu, izraženija usmerenost komandi i starešina na težišna pitanja i probleme borbene gotovosti, tačnost i

potpunost izvršenja planiranih zadataka, stalna i kvalitetna kontrola, visoki rezultati u radu i odgovoran odnos komandi i starešina prema postavljenim zadacima. Njegova jedinica se odlikuje čvrstim moralno-političkim jedinstvom, koje se naročito manifestovalo u izvršavanju zadataka u posebnim uslovima i vanrednim situacijama. Ti zadaci zahtevali su velike psihofizičke napore, samoodricanje i krajnje odgovorno ponašanje svakog pojedinca, pri čemu je celokupan starešinski i vojnički sastav ispoljio visoku svest i besprekorno obavio sve postavljene zadatke.

Takvo stanje borbene gotovosti ostvareno je, između ostalog, izuzetnim ličnim zalaganjem pukovnika Vukosavljevića, njegovim izraženim komandnim kvalitetima, upornošću i sposobnostima da na ključnim zadacima borbene gotovosti planski i sa visokim stepenom odgovornosti mobilize celokupan starešinski i vojnički sastav.